

תוכן העניינים המפורט – כרך ג

ע"מ	
25	רשימת טבלאות לכרך ג
27	רשימת תרשימים לכרך ג
29	פרק ו – סייגים לאחריות הפלילית
35	1 עקרון האשם ומבנהו כמסגרת לסייגים לאחריות הפלילית
35	1.1 חלקו של עקרון האשם בתורת דיני העונשין
48	1.2 עקרון האשם ומבנה הסייגים לאחריות הפלילית
48	1.2.1 מעקרון האשם לעקרונות המשנה
53	1.2.2 מעקרונות המשנה למבנה הסייגים לאחריות הפלילית
53	1.2.2.1 מערכת החזקות המשפטיות החלוטות
	1.2.2.2 היחס בין דרישת היסוד הנפשי והסייגים לאחריות הפלילית
60	1.2.2.3 הבחנת הסייגים לאחריות הפלילית מטענות הגנה אחרות
62	1.2.2.4 חזקת היעדר התקיימות הסייגים לאחריות הפלילית ונטל ההוכחה
65	
70	2 פטורים
70	2.1 מהות הפטורים
70	2.1.1 הצדקת הפטורים והרציונל
76	2.1.2 פטור לעומת אחריות מופחתת וענישה מופחתת
80	2.1.3 דרכי ההכרה בפטורים
81	2.1.3.1 המקורות הנורמטיביים הלגיטימיים
82	2.1.3.2 התפתחויות מדעיות וטכנולוגיות
84	2.1.3.3 התפתחויות חברתיות
89	2.2 קטינות
89	2.2.1 התפתחות סייג הקטינות ומהותו
97	2.2.2 חזקת הקטינות
97	2.2.2.1 הגדרת חזקת הקטינות, יסודותיה ויישומה
101	2.2.2.2 שלילת חזקת הקטינות
104	2.2.3 חזקות משפטיות חלוטות ספציפיות של קטינות
106	2.2.4 חלופות להטלת אחריות פלילית על קטין
107	2.3 היעדר שליטה
108	2.3.1 התפתחות סייג היעדר השליטה ומהותו
113	2.3.2 חזקת היעדר השליטה
114	2.3.2.1 אי-מסוגלות לשלוט בהתנהגות

2.3.2.2	אי-מסוגלות לשלוט בהיווצרות התנאים להתרחשות ההתנהגות הבלתי-נשלטת (התנהגות חופשית במקורה,	
118(actio libera in causa)	
2.3.2.3	שליטת חזקת היעדר השליטה.....	131
2.3.2.4	תחולת חזקת היעדר השליטה על תאגידים	132
2.4	2.4 אי-שפיות-הדעת.....	136
2.4.1	2.4.1 התפתחות סייג אי-שפיות-הדעת ומהותו.....	136
2.4.1.1	2.4.1.1 ההתפתחות הרפואית של אי-שפיות-הדעת.....	137
2.4.1.2	2.4.1.2 ההתפתחות המשפטית של אי-שפיות-הדעת.....	140
2.4.2	2.4.2 חזקת אי-שפיות-הדעת.....	155
2.4.2.1	2.4.2.1 הגדרת חזקת אי-שפיות-הדעת, יסודותיה ויישומה.....	155
2.4.2.2	2.4.2.2 שליטת חזקת אי-שפיות-הדעת.....	165
2.4.3	2.4.3 השוואת חזקת אי-שפיות-הדעת לחזקת היעדר השליטה.....	166
2.4.4	2.4.4 חלופות להטלת אחריות פלילית על האדם הבלתי-שפוי בדעתו.....	170
2.5	2.5 שכרות.....	174
2.5.1	2.5.1 התפתחות סייג השכרות ומהותו.....	174
2.5.2	2.5.2 חזקת השכרות.....	182
2.5.2.1	2.5.2.1 אדם.....	184
2.5.2.2	2.5.2.2 שכרות מלאה או חלקית.....	184
2.5.2.3	2.5.2.3 שכרות בלתי-רצונית מבחינתו של האדם (התנהגות חופשית במקורה, (actio libera in causa).....	190
2.5.2.4	2.5.2.4 קשר סיבתי עובדתי בין השכרות ובין ההתנהגות.....	204
2.5.2.5	2.5.2.5 שליטת חזקת השכרות.....	205
2.5.2.6	2.5.2.6 התמכרות לחומרים משכרים.....	207
2.5.3	2.5.3 השוואת חזקת השכרות לחזקת היעדר השליטה ולחזקת אי-שפיות-הדעת.....	211
2.5.4	2.5.4 חלופות להטלת אחריות פלילית בגין שכרות.....	214
2.6	2.6 טעות עובדתית.....	216
2.6.1	2.6.1 התפתחות סייג הטעות העובדתית ומהותו.....	216
2.6.2	2.6.2 חזקת הטעות העובדתית.....	222
2.6.2.1	2.6.2.1 מושא הטעות – מצב עובדתי ולא מצב משפטי.....	222
2.6.2.2	2.6.2.2 טעות עובדתית ואי-ידיעת העובדות.....	225
2.6.2.3	2.6.2.3 מציאות עובדתית אמיתית, מציאות עובדתית מדומה ונקודת-המבט האישית.....	226
2.6.2.4	2.6.2.4 יישום חזקת הטעות העובדתית בעבירות המחשבה הפלילית, הרשלנות והאחריות הקפידה.....	233
2.6.2.5	2.6.2.5 חזקת הטעות העובדתית כמבססת אשם.....	242
2.6.2.6	2.6.2.6 יישום חזקת הטעות העובדתית בסייגים לאחריות הפלילית.....	249

2.6.2.7	תחולת חזקת הטעות העובדתית על תאגידיים וגופים משפטיים	252
2.6.2.8	שלילת חזקת הטעות העובדתית	254
2.6.3	השוואת סייג הטעות העובדתית לחזקות הראייתיות של המחשבה הפלילית (חזקת העיוורון המכוון, חזקת המודעות וחזקת המחשבה הפלילית המועתקת)	255
2.7	טעות משפטית	261
2.7.1	התפתחות סייג הטעות המשפטית ומהותו	262
2.7.2	חזקת הטעות המשפטית	268
2.7.2.1	מושא הטעות – מצב משפטי ולא מצב עובדתי	269
2.7.2.2	טעות משפטית ואי-ידיעת הדין	273
2.7.2.3	יישום חזקת הטעות המשפטית בעבירות המחשבה הפלילית, הרשלנות והאחריות הקפידה	274
2.7.2.4	חזקת הטעות המשפטית כמבססת אשם	277
2.7.2.5	יישום חזקת הטעות המשפטית בסייגים לאחריות הפלילית	280
2.7.2.6	תחולת חזקת הטעות המשפטית על תאגידיים וגופים משפטיים	283
2.7.2.7	שלילת חזקת הטעות המשפטית	285
2.7.3	טעות משפטית בלתי-נמנעת גם לאחר נקיטת כל האמצעים הסבירים למניעתה	287
2.7.3.1	מהותה	287
2.7.3.2	היעדר אפשרות סבירה להסתמכות משפטית	290
2.7.3.3	הסתמכות סבירה על פרשנות הדין בידי פסיקת בתי-המשפט	291
2.7.3.4	הסתמכות על פרשנות רשמית של הדין בידי הרשות המבצעת	292
2.7.3.5	הסתמכות על פרשנות הדין בידי פרקליט פרטי	294
2.8	חסינות מהותית של נושאי משרה ציבורית	296
2.8.1	החסינות המהותית כסייג לאחריות הפלילית	297
2.8.1.1	חסינות מהותית ולא חסינות דיונית	297
2.8.1.2	התנאים היסודיים לתחולת החסינות המהותית של נושאי משרה ציבורית	299
2.8.1.3	חלופות להטלת אחריות פלילית על נושאי משרה ציבורית הנהנים מחסינות מהותית	302
2.8.2	חסינות מהותית בינלאומית	303
2.8.2.1	החסינות המהותית של הריבון הזר	304
2.8.2.2	החסינות המהותית הדיפלומטית	308
2.8.2.3	החסינות המהותית הקונסולרית	313
2.8.2.4	החסינות המהותית של ארגונים בינלאומיים	317

321.....	חסינות מהותית פנימית	2.8.3
322.....	החסינות המהותית של המדינה	2.8.3.1
	החסינות המהותית של נשיא המדינה או של	2.8.3.2
326.....	ראש המדינה	
330.....	החסינות המהותית של חברי הרשות המחוקקת	2.8.3.3
336.....	החסינות המהותית של נושאי משרה שיפוטית	2.8.3.4
342.....	החסינות המהותית של חברי הממשלה	2.8.3.5
345.....	החסינות המהותית של אנשי כוחות ההצלה והביטחון	2.8.3.6
3 הצדקים		
351.....	מהות הצדקים	3.1
351.....	הצדקת הצדקים והרציונל	3.1.1
357.....	הצדק לעומת אחריות מופחתת וענישה מופחתת	3.1.2
361.....	דרכי ההכרה בהצדקים	3.1.3
364.....	תחולת הצדקים על תאגידיים וגופים משפטיים	3.1.4
366.....	הגנה עצמית	3.2
366.....	התפתחות סייג ההגנה העצמית ומהותו	3.2.1
376.....	חזקת ההגנה העצמית	3.2.2
378.....	אינטרס לגיטימי מוגן	3.2.2.1
386.....	תקיפה בלתי-חוקית	3.2.2.2
390.....	השתקפות סכנה מוחשית	3.2.2.3
	הפניית אמצעי ההגנה כלפי מקור התקיפה	3.2.2.4
393.....	הבלתי-חוקית	
394.....	נחיצות מיידית של אמצעי ההגנה	3.2.2.5
396.....	מיידיות	3.2.2.6
398.....	סבירות אמצעי ההגנה	3.2.2.7
	אי-מסוגלות לשלוט בהיווצרות התנאים לתקיפה	3.2.2.8
	הבלתי-חוקית (התנהגות חופשית במקורה,	
403.....	(actio libera in causa)	
415.....	שלילת חזקת ההגנה העצמית	3.2.2.9
417.....	הגנת הבית	3.3
418.....	התפתחות סייג הגנת הבית מתוך סייג ההגנה העצמית	3.3.1
421.....	חזקת הגנת הבית	3.3.2
423.....	הבית כאינטרס לגיטימי מוגן	3.3.2.1
428.....	כניסה בלתי-חוקית לבית	3.3.2.2
431.....	עבירה פלילית כמטרת הכניסה הבלתי-חוקית לבית	3.3.2.3
	הפניית אמצעי ההגנה כלפי מקור הכניסה	3.3.2.4
433.....	הבלתי-חוקית	
434.....	נחיצות מיידית של אמצעי ההגנה	3.3.2.5
436.....	מיידיות	3.3.2.6
437.....	היעדר אי-סבירות בעליל של אמצעי ההגנה	3.3.2.7

אי-מסוגלות שלוט בהיווצרות התנאים לכניסה הבלתי-חוקית (התנהגות חופשית במקורה,	3.3.2.8	
445.....(actio libera in causa)		
456..... שלילת חזקת הגנת הבית	3.3.2.9	
458..... השוואת חזקת הגנת הבית לחזקת ההגנה העצמית	3.3.3	
461..... צורך	3.4	
461..... התפתחות סייג הצורך ומהותו	3.4.1	
471..... חזקת הצורך	3.4.2	
472..... אינטרס לגיטימי מוגן	3.4.2.1	
481..... השתקפות סכנה מוחשית ממצב עובדתי נתון	3.4.2.2	
484..... הפניית אמצעי ההגנה כלפי גורם חיצוני	3.4.2.3	
486..... נחיצות מיידית של אמצעי ההגנה	3.4.2.4	
488..... מיידיות	3.4.2.5	
489..... סבירות אמצעי ההגנה	3.4.2.6	
494..... בלעדיות	3.4.2.7	
אי-מסוגלות שלוט בהיווצרות התנאים למצב העובדתי הנתון (התנהגות חופשית במקורה,	3.4.2.8	
496.....(actio libera in causa)		
509..... שלילת חזקת הצורך	3.4.2.9	
511..... השוואת חזקת הצורך לחזקת ההגנה העצמית ולחזקת הגנת הבית	3.4.3	
514..... כורח	3.5	
515..... התפתחות סייג הכורח ומהותו	3.5.1	
521..... חזקת הכורח	3.5.2	
523..... אינטרס לגיטימי מוגן	3.5.2.1	
531..... השתקפות סכנה מוחשית מאיום	3.5.2.2	
536..... הפניית אמצעי ההגנה כלפי כל גורם שהוא	3.5.2.3	
537..... סבירות אמצעי ההגנה	3.5.2.4	
542..... בלעדיות	3.5.2.5	
אי-מסוגלות שלוט בהיווצרות התנאים לאיום (התנהגות חופשית במקורה, actio libera	3.5.2.6	
544.....(in causa)		
557..... שלילת חזקת הכורח	3.5.2.7	
559..... השוואת חזקת הכורח לחזקת ההגנה העצמית, לחזקת הגנת הבית ולחזקת הצורך	3.5.3	
563..... צידוק	3.6	
563..... מהותו של סייג הצידוק	3.6.1	
571..... חזקת הצידוק	3.6.2	
572..... כפיפות פיקודית לרשות ציבורית מוסמכת	3.6.2.1	
576..... ספציפיות ורלוונטיות	3.6.2.2	
577..... כפיית ציות	3.6.2.3	

580.....	היעדר אי-חוקיות בעליל.....	3.6.2.4
583.....	שלילת חזקת הצידוק.....	3.6.2.5
585.....	הרחבות לסייג הצידוק בישראל.....	3.6.3
589.....	זוטי דברים.....	3.7
589.....	מהותו של סייג זוטי הדברים.....	3.7.1
594.....	חזקת זוטי הדברים.....	3.7.2
595.....	סיכון חברתי נמוך מאוד.....	3.7.2.1
598.....	שלילת חזקת זוטי הדברים.....	3.7.2.2
601.....	הגנות	4
601.....	זיהוי טענות הגנה שאינן סייגים לאחריות הפלילית.....	4.1
605.....	נטל ההוכחה של טענות הגנה שאינן סייגים לאחריות הפלילית.....	4.2
611.....	פרק ז – ענישה	
615.....	הענישה בתורת דיני העונשין	1
615.....	מהותה של הענישה והתפתחותה.....	1.1
629.....	חלקה של הענישה בתורת דיני העונשין.....	1.2
630.....	הענישה כחלק ממבנה הנורמה הפלילית המהותית.....	1.2.1
632.....	הענישה כמאפיינת את חומרת העבירה.....	1.2.2
637.....	השתלבותה העניינית של הענישה בתורת דיני העונשין.....	1.2.3
637.....	תחולת עקרונות תורת דיני העונשין על הענישה.....	1.2.3.1
638.....	איזון הטלת האחריות הפלילית והשלמתה.....	1.2.3.2
643.....	שיקולי ענישה	2
644.....	שיקולי ענישה כלליים.....	2.1
645.....	גמול.....	2.1.1
645.....	התפתחות שיקול הגמול בדיני העונשין.....	2.1.1.1
650.....	הגמול כתמחור סובייקטיבי של סבל.....	2.1.1.2
	תפקוד שיקול הגמול במסגרת שיקולי הענישה.....	2.1.1.3
652.....	הכלליים.....	
655.....	הרתעה.....	1.2.2
655.....	התפתחות שיקול ההרתעה בדיני העונשין.....	2.1.2.1
658.....	הרתעת הפרט מפני מועדות.....	2.1.2.2
	הרתעת עבריינים פוטנציאליים באמצעות.....	2.1.2.3
668.....	ענישת הפרט.....	
	תפקוד שיקול ההרתעה במסגרת שיקולי.....	2.1.2.4
672.....	הענישה הכלליים.....	
674.....	שיקום.....	2.1.3
674.....	התפתחות שיקול השיקום בדיני העונשין.....	2.1.3.1

679.....	שיקום עבריינים לצורך מניעת מועדות	2.1.3.2
	תפקוד שיקול השיקום במסגרת שיקולי הענישה	2.1.3.3
684.....	הכלליים	
686.....	מניעה	2.1.4
686.....	התפתחות שיקול המניעה בדיני העונשין	2.1.4.1
688.....	מניעה גופנית של עבריינים מפני מועדות	2.1.4.2
	תפקוד שיקול המניעה במסגרת שיקולי הענישה	2.1.4.3
695.....	הכלליים	
697.....	השתלבות שיקולי הענישה הכלליים והשוואתם	2.1.5
	התחשבות בנתוני העבירה (in rem) באמצעות שיקולי הענישה	2.2
701.....	הכלליים	
701.....	זיהוי נתוני העבירה והבחנתם מנתוני העבריין	2.2.1
704.....	רלוונטיות שיקולי הענישה הכלליים להתחשבות בנתוני העבירה	2.2.2
706.....	הלימות ומידתיות	2.2.3
	התחשבות בנתוני העבריין (in personam) באמצעות שיקולי	2.3
711.....	הענישה הכלליים	
712.....	זיהוי נתוני העבריין והבחנתם מנתוני העבירה	2.3.1
714.....	רלוונטיות שיקולי הענישה הכלליים להתחשבות בנתוני העבריין	2.3.2
716.....	התחשבות בעבר פלילי (עבריינים מועדים)	2.3.3
717.....	זיהוי מועדות	2.3.3.1
723.....	התייחסות שיקולי הענישה הכלליים למועדות	2.3.3.2
730.....	התחשבות במצב אישי	2.3.4
731.....	קטינים ונוער	2.3.4.1
735.....	קשישים	2.3.4.2
738.....	לקויים בבריאותם הנפשית או הגופנית	2.3.4.3
741.....	התחשבות בקשיים אישיים	2.3.5
741.....	קשיים אישיים הנובעים מביצועה של העבירה	2.3.5.1
744.....	קשיים אישיים שאינם נובעים מביצועה של העבירה	2.3.5.2
746.....	התחשבות בהתארגנות עבריינית	2.3.6
747.....	הקבוצה העבריינית וארגוני פשיעה	2.3.6.1
750.....	ענישת תאגידים	2.3.6.2
754.....	התחשבות בשיתוף פעולה דיוני עם רשויות אכיפת החוק	2.3.7
758.....	התחשבות בתרומת העבריין לחברה	2.3.8
758.....	צמצום נזקי העבירה בידי העבריין	2.3.8.1
762.....	תרומה כללית של העבריין לחברה	2.3.8.2
764.....	מבנה השתת הענישה בדיני העונשין	2.4
	יסודות מבנה השתת הענישה בדיני העונשין לצורך קביעת	2.4.1
765.....	סוג העונש ומידתו	
770.....	אחידות	2.4.2

775.....	דרכי ענישה	3
775.....	קביעת סוג העונש ומידתו	3.1
775.....	בחירת דרך הענישה המתאימה ביותר למקרה המסוים	3.1.1
	ענישה מרבית, ענישת חובה, ענישת חובה מזערית ומדרג	3.1.2
777.....	חומרה של דרכי ענישה	
782.....	דרכי ענישה גופניות	3.2
782.....	מהותה של הענישה הגופנית	3.2.1
784.....	מוות	3.2.2
784.....	התפתחות ויישום	3.2.2.1
790.....	גילום שיקולי הענישה הכלליים בעונש המוות	3.2.2.2
794.....	מלקות	3.2.3
794.....	התפתחות ויישום	3.2.3.1
796.....	גילום שיקולי הענישה הכלליים בעונש המלקות	3.2.3.1
798.....	הטלת מום (פגיעה בגוף האדם, כריתת איברים וסירוס כימי)	3.2.4
798.....	התפתחות ויישום	3.2.4.1
803.....	גילום שיקולי הענישה הכלליים בעונשי הטלת המום	3.2.4.2
806.....	שליטת זכויות וחירויות אזרחיות	3.2.5
806.....	התפתחות ויישום	3.2.5.1
	גילום שיקולי הענישה הכלליים בעונשי שליטת הזכויות והחירויות האזרחיות	3.2.5.2
809.....	קלון	3.2.5.3
812.....	תקנת השבים	3.2.5.4
818.....	מאסר	3.2.6
818.....	התפתחות ויישום	3.2.6.1
826.....	גילום שיקולי הענישה הכלליים בעונש המאסר	3.2.6.2
829.....	מאסר על-תנאי	3.2.6.3
835.....	עבודות שירות	3.2.6.4
840.....	שחרור על-תנאי ממאסר	3.2.6.5
843.....	מאסר בלתי-רציף	3.2.6.6
846.....	מאסר חלף קנס	3.2.6.7
848.....	מבחן	3.2.7
848.....	התפתחות ויישום	3.2.7.1
853.....	גילום שיקולי הענישה הכלליים במבחן	3.2.7.2
855.....	שירות לתועלת הציבור	3.2.7.3
861.....	מבחן ללא הרשעה	3.2.7.4
867.....	דרכי ענישה כלכליות	3.3
867.....	מהותה של הענישה הכלכלית	3.3.1
869.....	קנס	3.3.2
869.....	התפתחות ויישום	3.3.2.1
874.....	גילום שיקולי הענישה הכלליים בעונש הקנס	3.3.2.2
877.....	קנס על-תנאי (התחייבות להימנע מעבירה)	3.3.2.3

881	3.3.3	חילוט רכוש
886	3.3.4	פיצויים לנפגעי העבירה
886	3.3.4.1	התפתחות ויישום
	3.3.4.2	גילום שיקולי הענישה הכלליים בפיצויים לנפגעי
890		העבירה
893	3.3.5	הוצאות המשפט
895	3.4	שילובי ענישה
903		ביבליוגרפיה נבחרת לכרך ג
904	1	ספרות
904	1.1	ספרים בעברית
905	1.2	ספרים בלע"ז
917	1.3	מאמרים בעברית
921	1.4	מאמרים בלע"ז
945	2	חקיקה
945	2.1	חקיקה ישראלית
949	2.2	הצעות חוק ישראליות
950	2.3	חקיקה זרה
952	3	מקורות המשפט העברי
954	4	פסיקה
954	4.1	פסיקה ישראלית
954	4.1.1	פסיקת מערכת המשפט הכללית בישראל
962	4.1.2	פסיקה צבאית ישראלית
965	4.2	פסיקה אנגלו-אמריקאית
965	4.2.1	פסיקת המשפט המקובל האנגלי
975	4.2.2	פסיקה אמריקאית
995	4.2.3	פסיקת מדינות חבר העמים הבריטי
995	4.2.3.1	אוסטרליה
995	4.2.3.2	דרום אפריקה
996	4.2.3.3	ניו זילנד
996	4.2.3.3	קנדה
996	4.3	פסיקה גרמנית
996	4.3.1	פסיקת בית המשפט העליון של האימפריה הגרמנית
996	4.3.2	פסיקת בית המשפט העליון הפדראלי
1001	4.3.3	פסיקת בית המשפט הפדראלי לחוקה
1001	4.3.4	פסיקת בית המשפט העליון לאזור הבריטי בעניינים פליליים

1002.....	פסיקת בית המשפט לענייני תעבורה	4.3.5
1002.....	פסיקה בינלאומית	4.4
1002.....	פסיקת בית הדין האירופי לזכויות האדם	4.5
1003.....	אמנות בינלאומיות	5
1004.....	מפתחות לכרך ג	
1004.....	מפתח עניינים נבחרים לכרך ג	
1013.....	מפתח מונחים משפטיים נבחרים בלטינית לכרך ג	

www.bursi.co.il